

MRTVÝ
V PĀROVODU

SBĪRKA ČESKÝCH
STEAMPUNKOVÝCH POVĪDEK

XB-1

2012

editor Vlado Ríša

antologie © Konektor XB-1, 2012

obálka © Jana Šouřlová

ISBN 978-80-905300-0-3

Leonard Medek
PŘÍBĚH ZLODĚJE

Převzato ze Světozoru, listopad 1883:

Jak je jistě každému váženému čtenáři i spanilomyslné čtenářce známo, v naší osvícené době již zloděje nepopravujeme. Odsuzujeme je ke kratším či delším pobytům ve k tomu účelu zřízené káznici, kde jim poskytujeme byt, stravu i ošacení, přičemž jediným trestem má jim býti dočasné omezení svobodného pohybu... Ponechme stranou úvahy, nakolik je pro stát a společnost hospodárnější platit to vše - včetně nemalých výdajů na vězeňskou ostrahu a správu - oproti jednorázovému výdaji za kata, stejně jako otázku, je-li opravdu lepší ve jménu pokroku a lidství po čase zločince opět nechat konat, co obvykle konávají; spokojme se konstatováním, že nyní, v druhé polovině devatenáctého století, již zloději v našem císařství popravováni nejsou, a to dokonce ani z pravomoci vojenského soudnictví. Punktum, tečka, a dost.

Přesto zůstává skutečností, že Jáchym Vosyka, kovodělný pomocník, toho času nezaměstnaný, místně příslušný do Březiněvsí u Plzně, popraven byl. Přesněji povězeno, byl guillotinován - a nestalo se tak ani ve Francii či jejích zámořských državách, ani v našich balkánských provinciích, kde i devět let po anexi stále přetrvává v jednání úřadů i lidu tisíciletý osmanský vliv, ba ani v Prusku, kde se odbojníci, nesmířeni s prohranou válkou v roce šedesátém šestém a s přivtělením své země do velké rodiny národů naší monarchie, dopouštějí pod hlavičkou "tajných fehmových soudů" leccjakých zvěrstev. Kdepak, stalo se tak v samém srdci císařství, v nejpoklidnější krajině, jakou si lze představit, na žírném českém venkově...

1. Zlodějův sen

Olešovická hospoda bývala přes poledne prázdná, a nezastavit se tu občas některý forman nebo zazobaný měšťák, projíždějící po císařské silnici na Týnec, hostinský Šafránek by ani neprostíral ubrusy. Vlastně nebyt oněch zřídkavých luftáků, neprostíral by vůbec. Místňáci obědvali doma, jen starosta, vykuk, někdy zapřáhl bryčku a vyrazil si po pansku za lepším vedle do Kamenice... A ten párek vandráků, cucajících už půl hodiny jediné zvětralé pivo venku ve stínu lípy, ten už to teprve nevytrhl.

Na přední zahrádku je hostinský posadil schválně. Kdyby je pustil do lokálu, nejspíš by mu, jakmile by se otočil, šlohlí slánku a možná

i nějaké příbory; venku, kde nebylo nic než lavice a holé roubené stoly, nebylo co ukrást... Ani upravit. Jedinou škodu, kterou tu mohli nadělat, bylo, že by svou přítomností odradili vítanější hosty, jenže tam v rohu, kde je před pohledem od silnice kryla cihlová zídka, si jich sotva kdo všiml, dokud neprošel až téměř k hlavním dveřím... A odtamtud, to dá rozum, se už málokdo vrátí.

Hostinský tedy byl - v rámci možností - spokojený. Tuláci by měli být rovněž, s těmi to však tak jednoznačné nebylo. Švidravý Tonda ze Senohrab se cítil docela dobře: červenové sluníčko hrálo, ale nepálilo, pivo dostal, kus chleba a špeku určitě také někde vyžebřá, no a za pár týdnů, až přijdou žně, ani o onačejší výdělek nebude u sedláků nouze. Nicméně ten druhý...

„Psí život, tohleto,“ hudral do svého piva. „Hrom aby do toho všeho... Že já vůl do toho vlaku lez'. No nebylo by mně líp doma v Plzni? Tam bych věděl, jak votočit groš, ale tady...“

Tonda jenom krčil rameny. „Tak se vrať do Plzně,“ řekl. Potkali se před dvěma dny, když si náhodou vyhlédli ke spaní oba stejnou kůlnu, a za tu dobu už věděl, co je jeho druh zač. Recidivní zloděj, tak to nazývali páni od soudu, chmatač, jehož sotva před třemi týdny pustili z borské trestnice, a nadto smolař, kterého na potvoru chocholatí načapali akorát, když se pokoušel vybrabčit zámečnickou dílnu. Na útěku naskočil do rozjíždějícího se nákladního vlaku, z něhož se ale pak už neodvážil vyskočit, až se nenadále ocitl v Posázaví... Pro něj, městského čóra, málem na učiněné poušti.

„Anebo tak v Praze,“ stýskal si dál zloděj. „Praha je veliká, sice tam nikoho neznám, ale nikdo taky nezná mě. Tam už bych jim ukázal, kdo je Jáša Vosyka...“

„No tak jdi do Prahy,“ pravil moudře Tonda. Za dva dny měl těch nářků právě dost, a snad právě proto byl o to ochotnější poradit. „Dyk to nejni daleko, zejtra večer seš tam... Anebo, jestli nechceš šlapat, svez se damfvágnem,“ ukázal na formanský parovůz, supící zdola od rybníka. „Ten tě tam doveze za hodinu.“

„Jo? A jak asi?“ utrl se Jáša. „Na formanskej verk se nedá skočit jako do hytláku! Forman mě hned zblejskne. Sundal by mě, ani bych nemrk'. A kdyby byl vod rány... Já jsem teďka z lochu vysláblej, ale ty chlapi formanský maj' do jednoho ramena jak portálgranych!“

„Tys toho po silnicích moc nenarajzoval, co?“ odvětil mírně Tonda.

„To se ví, že mu nemůžeš jen tak lízt mezi cajk. Popojdi tamhle za vršek, a až nějakej pojede, prostě na něj mávni. Dyž bude slušnej, tak tě sveze.“ Odehnal vosu, dorážející na okraj korbele, a rozvážně upil. „Ale až za vrškem, žejo,“ navázal. „To dá rozum, do kopce voni neradi darmo ztrácej' páru... Anebo,“ vzpomněl si, „počkej, až se tu někerej staví na gábl. Dyž mu slušně řekneš, uvidíš, že tě veme.“

„Jo? Hm...“ Jáša po Tondovi zlobně loupł očima, ale víc neřekl. Ty blbe, myslil si, a tos nemoh' kváknout dřív? Dva dni mě taháš vode vsi ke vsi, a zatím...

Rozhostilo se ticho. Tonda si užíval pěkného dne, Jáša dumal. Což o to, Praha lákala. Jenomže... Snad všechny parovozy, které tady viděl, přepravovaly potraviny. Brambory, cukr, pivo... A on, i když v Praze nikdy nebyl, nemařil v díře čas zbytečně. Leccos tam vyslechl, o leccem se poučil. Věděl tedy, že forman s takovým zbožím musí stavět u akcízu. A teď - poznali ho tehdy v noci fízlové, anebo ne? Jestli ano, budou mít akcízáci jeho popis, a potom... Sbohem, svobodo. Byl by zpátky v base, ani by se venku neohřál...

Zvuk vozu, odlišný od těžkého odbafávání nákladních parovozů, přerušil jeho myšlenky. Přiblížil se a ztichl; vzápětí zaskřípěla utahovaná brzda, ale to už Jáša stál u zídky a zvědavě přes ni vystrkoval hlavu. „Panebože, to je štabajzna!!!“ zvolal užasle.

„Coó... Cože, kde?“ podivil se Tonda, vytržený z dřimoty; ať koukal jak koukal, jediný, koho viděl, byl nahrblý kakabus s obzvlášť dlouhýma rukama, navzdory slunečnímu žáru upnutý do dlouhého koženého pláště. Kráčel zahrádkou k hostinci, a byt' mu hlavu z velké části kryla chauffeurská kukla, za štabajznu ho označit nešlo.

„No tady přece, tady,“ ukazoval Jáša nadšeně za zídku. Tonda tedy vstal, aby se také podíval.

„Jo tohle,“ zabručel. „A co má bejt?“

„A co má bejt? Co má bejt?“ Jáša skoro nadsakoval. „Von si řekne - a co má bejt! Čéče, dyť tohle je francouzskej De Dion-Trépardoux! Samočinný mazání všech ložisek, spráženey motor, parní s Otto-Lenoirovým vodíkovým plyňákem, šestirychlostní převodovka a pohon vobou zadních náprav! Kloubovejma hřídelema, žádný řemení ani řetězy! Čéče...“ Jen bezmocně mávl rukou.

Senohrabský Tonda uvážlivě přikývl; sám sice tak nanejvýš rozpoznal německé nákladní BDW od tuzemských Božek-Ringhoffer, a to

ještě jen proto, že ty české se honosily emblémem ozdobeným baronskou korunkou, ale Jáša zjevně věděl, o čem mluví, a jeho rozhorlení bylo přesvědčivé. Ostatně temně zelená limousina s dlouhým čumákem, po stranách lemovaná naleštěnými bronzovými válci plynových vyvíječů, s párem reflektorů, jistě ne o mnoho menších než světlomety rychlíkové lokomotivy, a s koží potaženými lavicemi, nadýchanými jako statkářova peřina, věru stála za pohled - a Tonda si to v první chvíli neuvědomil pouze proto, že ji potkával dost často, aby mu už zevšedněla. „To je kočár toho doktora ze Štířína,“ poznamenal. „Toho, co mu náš baron pronajal zámek... Tak francouzskéj, povídáš? Kdo by to bejval řek'. Baron má fármašiny tři, ale všecy udělaný ve vlastní fabrice. Ani mě nenapadlo, že by tadle mohla bejt z ciziny.“

„Z ciziny, a sakra drahá,“ povzdechl si Jáša. „Čěče, kdo jezdí v takovýhle nádheře, toho si žádnéj chocholatej netroufne zastavit, ani kdyby mu přímo před vočima profrčel skrz zakázanou návěst. Dyť taková fármašina přijde na dvě sta tisíc zlatejch, ani vo krejcar míň... Jó,“ upřel znovu toužebný zrak na francouzskou limousinu, „tohle je dočista jiný kafe než ty naše plecháče. Takovou holkou se tak někdy svízt... Za to bych si dal i hlavu uříznout!“

Ještě jednou vzdychl, prudce se odvrátil od zídky a jaksi horečně popadl poloprázdný korbek. „Ne, nesmím se tam koukat,“ zahučel temně, když do sebe naráz obrátil zbytek piva. „Nebo mi to eště nedá a tu krašavici čórnou... A to by byla fakt pitomost, to ti teda povím.“

„A japato?“ vyzvídal Tonda bezelstně. „Já myslil, že semtam něco votočit ti vrásky nedělá. Kór, dyž po tom toužíš tak jako po tomdle kočářisku...“

„Nejde vo vrásky, 'de vo zdrevej rozum,“ zavrčel Jáša. „Dyť by mě hned zhaftli, troubo. Nikdá's neslyšel vo telefonu? Támhle na střeše jsou dráty. Jak by ten tvůj dochtor uviděl, že je kára fuč, hnedle by volal chocholoušům. Na prvním kontrolpostu by mě měli.“

„Aha.“ Tonda, který si uvědomil, že druhý už je na suchu, ale v jeho vlastním džbáněčku ještě zbývá, si honem sedl a nenápadně své pivo poodsunul. Žízňivá ruka snadno zabloudí, kam nemá, říkal si, a Jáša zase takový kamarád není, aby se s ním dělil o zaplacený truňk...

Chvíli bylo ticho. V koruně lípy bzučely včely, někde daleko ve vsi kvílela lokomobilou hnaná okružní pila; to bylo všechno. Potom vrzly dveře, muž v koženém kabátě s kuklou nyní již sejmutou a s krabicí

doutníků pod paží vyšel k vozu a hostinský jemu v patách jej uctivě vyprovázel.

„Moc dochtorsky teda ten váš dochtor nevypadá,“ poznamenal Jáša Vosyka polohlasem. „Spíš jako vopice.“

„Todlenc taky nejni doktor,“ odfrkl si Tonda. „Todle je jenom jeho tento... asištant. Doktor je nóbl pán, Angličan. Já ho teda neviděl, jenom co jsem slyšel. Ale toho - asištanta - toho teda znám docela dobře. Dyž jsme to tam vloni na jaře přestavovali, měli jsme ho za prdelí furt... Taky nám dával mergle, žejo. Makali jsme i v neděli... Ale platil dobře, to se mu musí nechat, to jo.“

„Tys tam dělal?“

„Nojó, dyk to povídám. Přidával jsem zedníkům, no. A potom jsem byl taky k ruce tapecírnickovi a truhlářskému. Vlastně jsem měl vo rachotu postaraný celý dva měsíce...“

Blaženě vzpomínající Tonda se rozpovídal. A Jáša záhy usoudil, že přece jen do Prahy zatím tolik nespěchá.

2. Zlodějovo štěstí

Jáša Vosyka poté, co od sdělného Tondy vyzvěděl, co se dalo, dalšího dne místního tuláka opustil. Nebylo to nijak těžké, prostě prohlásil, že už má toho tlučení se po vesnicích dost a že povalí na Prahu; Tonda, dobrák, chtěl jít s ním, ukázat mu, kde na císařské silnici nejlíp zastavit nákladní fármašinu, a počkat, až se mu nějaký ten ochotný forman naskytne, ovšem Jáša si záměrně vybral chvíli, kdy si Tonda vydělával oběd štípáním dříví a nemohl se utrhnout. Jó, hošku, jen ten, kdo nemaká, je svůj pán, vysmál se mu v duchu, a skutečně se vydal k silnici chytit vůz - jenomže ne do Prahy, ale na opačnou stranu, do Čerčan. Tady se mu po krkolomném útěku z Plzně podařilo opustit železnici, a tady také v lese zahrabal to, kvůli čemu ho honili: nástroje, ukradené zámečníkovi Koulovi... Nástroje, k jejichž získání mu stačilo obyčejné páčidlo, ale které samy tak obyčejné nebyly. A s nimiž měl v úmyslu domoci se nástrojů ještě vzácnějších, totiž peněz. Velikých peněz, ovšemže; Jáša už nebyl mladý trouba, aby napříště riskoval svobodu pro nějakou čučkařinu.

A velké peníze se nabídky samy, stačilo si je vzít. Už když v Olešovicích viděl tu De Dion-Trépardouxovu limousinu, bylo mu jasné, že kdo se vozí v káře za bratru čtvrt milionu, nebude žádný chudás; když pak

uslyšel, že si majitel té krasavice pronajal od starého Ringhoffera barák jako kráva a ještě si s ním uhandloval, že ho na vlastní náklady přestaví k vlastním potřebám, přidal k číslu udávajícímu jeho finanční váhu dalších pár nul. A k tomu Tonda v domě dotyčného pána dost dlouho pracoval a co nevěděl, nepověděl...

Tak tedy, Angličan - Mr. Waldo Richards, M. D., jak hlásala rytá bronzová cedulka na sloupku brány - bydlel sám, jen s oním opici podobným asistentem. Kuchařka i posluhovačka, bez nichž se pochopitelně domácnost neobešla, žily ve vsi a do zámku docházely pouze přes den. Dále, každou sobotu odpoledne odjížděli doktor i jeho faktótum do Prahy a vracívali se až příštího dne k polednímu. A co víc, v zámku se zas začalo pracovat; tentokrát se příčinnivý Angličan rozhodl, že nechá vyměnit střechu... Pro Tonda, jenž nesnášel výšky, to znamenalo toliko výdělek, který si bohužel musí nechat ujít. Jáša měl větší představitivost: nezapomínal, že podle Tondy podivínský cizinec vždycky všechno - lidi stejně jako materiál - platí na ruku a hned, a vyšlo mu, že v doktorově kase musí nyní být nachystána nemalá hotovost, přičemž pro pondělní potřebu tam musí být dřív, než si doktor v sobotu vyrazí, protože v neděli ji z banky vyzvednout nelze. A co víc, zámek stál mimo dohled jiných lidských obydlí, oddělen od ostatního světa rozsáhlým parkem i soustavou rybníků...

Dnes byla, ovšemže, sobota a Jáša Vosyka strávil většinu odpoledne v lese naproti zámecké bráně. Skryt v houští, užíval si nerušeného výhledu přes rybníční hladinu a pečlivě v duchu odškrtařoval každého, kdo areál opustil... První se kupodivu vytrousili pokrývači. Sice jako každý, kdo je placen ne od hodiny, nýbrž za odvedené dílo, hleděli zanechat za sebou hotového co nejvíc, leč zítra je čekalo volno, a proto nevytrvali na střeše až do soumraku jako jindy, ale skončili dřív: o půl páté natáhli přes odhalený krov nepromokavé plachty, a než odbylo pět, už husím pochodem vyrazili do vsi vypít hospodu. Koneckonců když se někdo celý den peče bez kouska stínu vysoko nad zemí, má právo, aby mu řádně vyprahlo, o tom žádná...

Jášovi v křoví vysychalo v hrdle těž, avšak u něj to nebylo námahou ani žárem. Pokaždé, když se chystal na ránu, spalovala jej nervosita; dnes o to víc, že podle jeho předpokladů měl být ve hře bank šťavnatější než kdy dřív... Přitom dosud nebylo zřejmo, co bude. Jistě, pokrývači vypadli, jenže o ty nešlo. Anglána, jeho poskoka a ty dvě čúzy služebné,

ty chtěl vidět zmizet. A hlavně, jestli Anglán s opičákem vyvezou fármašinu. Protože na tom všechno viselo - doktor s asistentem sice jezdívali na Prahu každou sobotu, ale pojedou i dnes? Jáša nemohl čekat další týden nebo nedejbože dva; už takhle se tu potloukal příliš dlouho. Neměl mergle, neměl kde spát, šaty se mu pomalu rozpadaly, a jakmile ho zahlídne první pitomý cajt... Kdepak, muselo to být dnes, anebo nikdy. A pokud ti dva neodjedou - nu, Jáša býval vždycky stavovsky hrdý zloděj, na ranaře, kteří kavce pro portmonku rozkřápnou makovicí, se díval svrchu, nicméně o tohle štěstíčko se připravit nenechá. V brašně měl mimo vercajk také pořádné domlouvátko, a jestli se mu někdo postaví do cesty, následky ať si přičte sám.

Jako vždycky, čas se vlekl a vlekl. Slunce, teď už nízko nad obzorem, se snad vůbec neposouvalo, na silnici se až na jeden opožděný žebříňák nehnula noha, a ze zámku po těch chlapech pokrývačských pořád nic... Navrch se s blížícím se soumrakem od rybníka přihrnuli komáři. Jáša dušeně klel a odháněl je, jak jen mohl, ale stejně mu ty krvežíznivé bestie pořád sedaly na tváře i za krk a protivně bzikaly kolem uší...

Pak slunce zapadlo a začalo se valem šerit. Teď už to nemohlo dlouho trvat, sakra - a taky že ne. Z brány, dosud dokořán otevřené, se vybatolily obě ženské s košíky přes ruce a cupitaly do Štířína. A co ti dva? Dávali si na čas, holomci. Trvalo to ještě... Kolik? Deset minut? Půl hodiny?

Nevěděl. Byla skoro tma, když se na silnici konečně s rozžatými světlomety vyhoupl povědomý obrys De Dion-Trépardouxovy zázračné limousiny. Na okamžik zastavil, to se asistent vracel, aby zavřel a uzamkl mřížová vrata, a pak s tichým předením kombinovaného motoru odhulčil ke Kamenici.

Jáša vstal, setřepal se saka a s nohavic loňské listí a hodil brašnu na rameno. Prošel krajem lesa a po hrázi rybníka zamířil k zámku; nespěchal a rozhlížel se jako ostříž, připraven okamžitě zalehnout, kdyby se na silnici vynořil chodec, povoz anebo dampfmašina. Ale ne, nikde ani živáčka; štěstí mu přálo. Nikdo jej nespátřil, a o pět minut později stanul před kovanou branou.

Tady jej čekalo první vážné rozhodnutí. Tahle vrata by odemkl, kdyby to muselo být, i ohnutým hřebíkem, dostat se dovnitř bylo jako prd. Ovšem má pak zase zamknout, anebo si nechat otevřeno? Kdyby se něco sepsulo, je lepší mít cestu volnou. Naopak kdyby pilný ponocný

nebo chocholatý zkoušel pevnost uzamčení... Ve městech to dělávali, to věděl. Jenže zase...

Ale co, k čertu. Jestli bude muset zdrhat, bude to proto, že se domácí vrátí; nemá smysl je hned ve vjezdu varovat, že není všechno, jak má být. Ostatně kdyby něco, stačí oběhnout barák anebo vyskočit oknem a ztratit se v parku. Jáša otočil pakličem, proklouzl vraty a zase pečlivě zamkl.

Se vstupem do vlastního domu to bylo poněkud složitější. Od brány se na obě strany táhly nízké budovy nepoužívaných stájí, naproti se mezi zámeckými křídly rozprostíralo malé nádvoříčko. Dveřní portál byl vzadu uprostřed, ale když k němu Jáša dorazil, hned mu bylo jasné, že tudy to nepůjde. Sem nechal Angličan vsadit patentní, skvělý výrobek firmy L. CHUBB & SONS, SHEFFIELD, a Jáša Vosyka by ochotně obdivoval jeho řemeslnou dokonalost, kdyby nevěděl, že bez klíče se přes něj nedostane dřív než po přinejmenším půlhodině perné práce. Tudíž se na to muselo jinak.

Jáša se vrátil dopředu. Přízemní okna měla vsazené mříže, ale u rohu levého křídla si pokrývači pro svoje pohodlí vybudovali cosi jako věž - úzkou, ke zdi přilípnutou konstrukci z novotářského montovaného lešení, se žebříčky, umožňujícími snadný výstup, a po straně se svěšeným lanem kladky... Jášovi tak otevřeli cestu k nezabezpečeným oknům v patře: tady už stačilo vymáchnout jedinou skleněnou tabulku, otočit kličkou - a byl uvnitř.

Komnata, v níž se ocitl, zabírala celou šířku křídla, od rohu k rohu, a zaplňovalo ji haraburdí, jehož účel v přítmí zprvu nepoznával. Teprve když rozžehl stíněnou zlodějskou lucerničku, zjistil, že stojí v uměleckém ateliéru. Netušil samozřejmě, co by mu řekl každý výtvarník, že místnost, situovaná tak, že většina jejích oken směřuje k severu, si o takové využití přímo říká, nicméně malířské stojany s napjatými plátny - stejně jako patero kresličských prken - mluvily samy za sebe. Stolky s jakýmsi drátěnými šibenicemi sice viděl prvně, ale že slouží jako podstavce pro modelování, už si odvodil podle děl, jež se na nich v různém stadiu dohotovení tyčila... Všechno to - nakolik v rychlosti zahlédl - byly studie jednotlivých lidských údů, paží nebo nohou, což mu přišlo poněkud strašidelné. Kdyby v tom lese jakoby zutínaných končetin byla alespoň jedna celá postava, třeba Jezulátko anebo svatý Floriánek, cítil by se určitě líp; moc o tom však nepřemýšlel a spíš koukal, kudy dál.

Dveře mu přinesly další překvapení. Doktorův prapodivný vkus se projevil i na nich - místo kliky z nich trčela bronzová dlaň, jako napřažená k podání. Zavrtěl nad tím hlavou, ale pak ji stiskl a pootočil; zamčeno nebylo a dveře se s lehkým zavráním otevřely.

Chodbou prošel rychle, tady nahoře vlastně nic nechtěl. Možná se tu později ještě porozhlédne, leč zatím se zdržovat nehodlal... Jen si všiml, že veškeré vnitřní dveře, nejen ty od ateliéru, mají osazeny stejné bronzové dlaně; anglický doktor jimi musel být přímo posedlý. Konečně co čekat od cizince, že jo. Když ho to baví, tak ať ho to baví, to je jeho věc.

Od Tondy věděl, že nedobytná pokladna se nachází v malé alkovně v přízemí, v místnůstce přilípnuté k sálu, zaujímajícímu většinu západního křídla. Seběhl tedy po schodech, v hale zahrnul doleva, prošel ještě dvojími dveřmi - zase s těmi pitomými dlaněmi - a byl u cíle.

Sál, dost velký, aby původně sloužil jako plesová síň, doktor přetvořil v jakousi laboratoř či dílnu. Jáša zde našel složité chemické aparáty, ale také vrtačky, soustruh a tavicí pícky; při jedné stěně dvě velikých smaltovaných nádrží, naproti zase zámečnické i truhlářské ponky... Také tu stál pár mohutných parních strojů, jeden s řemenicí k transmisi, druhý napojený na něco, co muselo být dynamo pro výrobu elektrického proudu, a hromada dalších zařízení, jejichž účel neznal a nepoznával.

Ovšem ani nemusel, pro něj byla podstatná jen alkovna. Alkovna a v ní kasa, jejíž nedobytnost hodlal zpochybnit, nic jiného.

A už to viděl. Od časů, kdy zde Tonda míchal maltu, alkovna doznala jisté vylepšení: vstup do ní zahradila vysouvací roleta, podobná jako na výlohách moderních obchodů, leč nikoli z vlnitého plechu, nýbrž složená z ocelových lamel. A samozřejmě, doktor Waldo Richards by nebyl doktor Waldo Richards, kdyby z ní dole místo jednoduchých madel netrčel opět pár bronzových dlaní...

Jáša se ušklíbl, postavil lucerničku tak, aby mu svítila na zámek mezi nimi, a začal jej zkoumat. Zase Chubb, ovšemže, ale tentokrát našťěstí docela jednoduchý. Dá trošku zabrat, to ano, jenže co je to pro frajera jeho zkušeností... Otevřel brašnu, přebral její obsah a vybral si paklíč s dvojitým zubem a zahnutou ocelovou jehlu. Obojí současně vsunul do klíčové dírky, levou rukou tlačil paklíč proti stavitkům a pravou citlivě šátral jehlou po pojistných kolíčcích. Cvaklo to tichounce jednou,

podruhé, potřetí, pak odpor proti paklíči polevil, Jáša jím otočil dvakrát dokola a bylo to; nic než dvě minuty trpělivosti a fortel, no. Bylo odemčeno.

Starostlivě uložil jemné nástroje a chopil se bronzových dlaní. Roleta šla nahoru lehčeji, než čekal; její navíjecí mechanismus byl dojista zpřažený s protizávažím. Jestli půjde všechno i nadále takhle dobře...

Jenže nešlo. Dvacet centimetrů nad podlahou se roleta zadržla, zastavena skrytou pojistkou; současně se bronzové prsty kovových dlaní drtivě sevřely kolem těch Jášových, a než se stihl vykrotit, zpod rolety vystřelila dvě článkovaná ocelová chapadla a obemkla mu zápěstí právě tak pevně jako policejní brazolety.

Šťěstí ho opustilo.

3. Zlodějova smůla

Že se z pasti sám nevymaní, Jáša poznal záhy. Dokonce ani kdyby s sebou měl zručného komplice, nebylo by to nijak snadné - samočinná pouta, jež ho polapila, nesla matově stříbřitý odstín jakostní cementované oceli, a Jáša dobře věděl, že na rozrušení takového kovu jen tak nějaká pilka nestačí. Diamantová bruska, ta by si s tím poradila hnedle, jenže on měl k dispozici leda vlastní zuby. A nebyl liška, aby si uhryzal tlapu, chycenou do želez...

Smířil se s prohrou a připravil se na dlouhé čekání. Nemohl tušit, že součástí nástražného systému bylo i zařízení, napevno spojené soukromou linkou s jistým telefonním přístrojem v Praze, do kterého přehrálo z fonografového válečku krátkou zprávu. Tudíž už za pouhých tři čtvrtě hodiny přeběhla po oknech laboratoře záře fármašinových světlometů a o pár vteřin později doktor Richards rozrazil dveře.

„Oh, well,“ zamnul si ruce, když spatřil uvězněného Jášu. „Beautiful! Very good! Com'on, Bruno!!!“

Dlouhoruký asistent se vynořil za doktorovým ramenem a Jáša, který se s Angličanem dosud nesetkal, si poprvé uvědomil, jak je doktor Richards urostlý. Jeho pomocník nebyl žádné tintítko, naopak, byl to přece kus chlapa, a přesto ho doktor převyšoval nejméně o půl hlavy... Vyměnili spolu několik tichých vět, asistent začal rozžítat plynové lampy a Richards se znovu obrátil k Jášovi.

„Gute abend, kammerad,“ řekl němčinou s poněkud nosovým přízvukem. „Já doufám, že vy rozumíte po německy? Ano? To jest dobře.“

Já předpokládám, vy jste Čech. Ale já nenaučil jsem se po česky dosud. Ono to jazyk těžký velmi, vy víte.“

Jáša si pomyslel, že doktor se nenaučil moc ani německy; přinejmenším způsob, jakým skládal věty, byl legrační. Ale rozumět mu bylo, to ano... Při řeči se neustále přátelsky usmíval, dobrácky mžouraje očkama za velikým vyblýskaným skřipcem - z čehož Jášova životní zkušenost odvodila, že to bude pěkně potměšilý hajzl.

„So... Tak co vy jste hledal doma u nás, he?“ pokračoval doktor ve-sele a prohrábl Jášovu brašnu. „Peníze, indeed... Vy vzal jste pěkné nástroje ku jejich získání, věru,“ ohodnotil kvalitu kasařského náčiní. „Ovšem toto... Hm... Toto není pěkné tak již,“ vylovil kus zlomené hřídele, již Jáša našel ve šrotišti za čerčanskou správkárnou parovozů. „Toto jest zbraň ošklivá velmi. Kdyby vy jste uhodil jí někoho, hm,“ doktor mávl ocelovou tyčí, až to zasvištělo, „potom on byl by mrtvý velmi... Vy jste zloděj nejenom, příteli; vy jste vrah vlastně. Ovšem... O to lépe pro nás.“

Asistent podal Angličanovi tác s několika zakrytými stříbrnými miskami. Doktor Richards jednu odklopil, vykasal Jášovi rukáv a oťrel mu předloktí navlhčeným, lihovou vůní čpícím tamponem.

„Co - co se mnou chcete dělat?“ vyjevil se Jáša, když viděl, že z další misky doktor vyjímá naplněnou injekční stříkačku. „To... To nesmíte, tohle!“

„What? Vy nebojte se. Toto jest pouze, aby vy jste byl klidný,“ usmál se na něj zářivě doktor a odstříkl kapku. Jáša se pokoušel uhnout, ale pouta držela pevně. Navíc mu náhle vytanula v paměti věžeňská historka o chudákovi, který se podobně vzpouzel a zemřel, když se mu ulomený hrot duté jehly dostal s krví do srdce... Podvolil se tedy, byt s výhradou.

„To je zbytečný, pane doktore,“ namítl. „Z těchhle želez se nevykrotím, to je jasné, a jestli si myslíte, že začnu vyvádět, až si pro mě přijedou policajti a vy mě vodemknete, tak to špatně znáte Jášu Vosyku. Poznám, kdy jsem prohrál... A cukat se při zatejkání, to jednomu nikdy nic dobrého nepřineslo. To má cveka, jenom když máte opravdu čáku zdrhnout, jinak ne.“

Doktor Richards naslouchal s čelem svažtělým do hlubokých vrásek: jestliže jeho vlastní němčina neomylně prozrazovala cizince, Jáša zase používal hantýrku, na hony vzdálenou uhlazeným frázím cvičeb-

nic. Zřejmě však porozuměl, protože nakonec odmítavě zavrtěl hlavou. „Oh no, friend,“ pravil, zabodáváje Jášovi jehlu do ruky. „Cosi o policii říkal snad někdo zde? Kdeže, nic takového. Kdybych já předal policii vás, co já měl bych z toho? Nic. Avšak jest třeba vás mně - někoho, jako vy jste. Vědě jest třeba.“

Opatrně vytáhl vyprázdněnou stříkačku a ranku opět přetřel lihem. Bruno mezitím obcházel dílnu a zatahoval těžké závěsy na oknech; proč, když slunce přece nesvítilo a venku byla tma jako v pytli, to bylo u boha. Jáša však neměl kdy o tom přemýšlet, neboť doktor řečnil dál.

„My musíme čekat nyní, až anestetikum vsřebá se,“ říkal. „Tedy já mám kdy vysvětlit toto vám... Víte vy, kdo já jsem? Anebo jinak - víte, co jest to prothetik? Vy nevíte, aha. Nuže, prothetik jest ten, kdo vyrábí prothesy. A to jsem já: prothetik. Na světě nejlepším, jedinečným. Ne pouhý truhlář, který soustruží dřevěné nohy toliko. Nikoli, moje prothesy se vyrovnají živým orgánům zcela. Ostatně... Bruno, vy ukažte jemu.“

Jáši se po injekci valem zmocňovala malátná ospalost; když si tedy dlouhoruký asistent sundal kabát a rozepínal košili, nijak zvlášť ho to nezajímalo. Stěží si uvědomil, že Brunova pravá paže má nepřírozenou, mléčně bílou barvu... Zamžikal, až když si na ní Bruno začal druhou rukou rolovat kůži od ramene k lokti jako punčochu. Místo svalů a krve se ukázala lesklá, dobře naolejovaná soustava pístů, ocelových táhel a bronzových ložisek, dílo jemné mechaniky, kompaktní a přesné jako švýcarské hodinky...

„Bruno měl nehodu před lety několika,“ doléhal k Jášovi z povzdálí doktorův neúčastný hlas, „on byl by mrzákem, kdyby moje umění nepomohlo jemu... Jako jiným stejně. Umělé ruce, nohy - to jest snadné pro mne. Také mnohé vnitřní orgány. To já dokázal již všechno. Jenomže to jest málo, já chci více. Mnohem, mnohem více... Ve Francii to mohlo býti snadné, velmi snadné. Leč úřady nedovolily mně vybrati sobě pokusnou osobu. Proto já jsem přijel sem a nachystal tuto past tady. Věděl jsem, že někdo chytí se dříve nebo později... Vy chytil jste se. Ergo, pokusu nic nebrání již - nyní.“

Čím dál obluzenější Jáša jeho slova sotva vnímal; i když - kdyby si byl dal tu námahu - by ještě dokázal přiřadit každému z nich jakýsi smysl, dohromady se mu slévala v neurčitý šum, podobný nepřestávajícímu bzukotu včel v koruně kvetoucí lípy. Naslouchal jim bez zájmu,

stejně jako bez zájmu sledoval kalícím se zrakem Bruna, jak opodál stahuje plachtu, zakrývající nějaké podlouhlému stolu podobné zařízení s vysokou rámovou konstrukcí na jednom konci.

Nezamrkal, když mu doktor Richards o chvíli později mával dlaní před obličejem, nezareagoval ani, když mu nadzvedal víčka a zblízka si prohlížel jeho zorničky. Narkotikum z něj učinilo nevědoucí kus masa.

4. Zlodějův úděl

Probudilo ho... Co ho vlastně probudilo? Vytí fabrické sirény? Sluneční světlo, bodající do očí? Bolest? Jáša nevěděl. Matně si vzpomínal na neurčitou trýzeň, ale to mučení - bylo-li jaké - již bylo pryč, odeznělo, jako se ráno vytratí sen, a teď až na mírné svědění kolem krku necítil nic. Zrovna tak ta siréna: ještě jako by mu dozníval v uších její jakot, ale nyní byl všude klid. Jen někde vpravo kdosi něco kutil, jakési šustivé pohyby, provázené občas šploucháním vody, a přitom si tiše pohvizdoval. Přerývaně, jak to při práci bývá, a taky trochu falešně; nějaký valčík, snad. A to světlo... Jakýsi kulatý planoucí terč mu pořád svítil do očí, to ano, nicméně slunce to nebylo. Spíš lampa. A vůbec ne oslepující, jenom taková mdlá, hřejivá zář - ani mžitky vyvolávající palčivost Edisonovy baňky, ani bílá výheň karbidových reflektorů, nikoli, nic takového. Prostá, naoranžovělá domácí zář, jako od svíčky anebo petrolejky nebo...

Jáša sklonil hlavu a na chvílku zavřel oči; když je znovu otevřel, už viděl ostře. No jasně, zíral přímo do koule plynového svítidla; na dílenskou lampu se širokým bílým širmem, umístěnou pod stropem... Čeho? Jáša se rozhlédl: pořád ještě se nacházel v Richardsově laboratoři. Akorát že už neklečel v poutech před alkovnou, ale seděl v křesle. V holičském křesle, napadlo ho, když si všiml bílé lněné pleny, splývající mu od límce až přes kolena. Doktor mě chce ostříhat. Anebo už mě ostříhal? Hm...

Neměl jak to poznat, zrcadlo zde nebylo. A to, že mu žádné okudlané pačesy neležely v klíně, také nic neznamenalo; nebyl přece z lochu tak dlouho, aby mu na hlavě něco doopravdy narostlo. Ostatně na tom nesešlo, hlavní bylo, jestli...

Pískání přestalo: „Doctor! Come on! He is up!“

Jáša se zkusil ohlédnout. Divná věc, skoro neotočil hlavou. A co hůř,

vůbec nevládl rukama ani nohama - to, co si chtěl ověřit, než se ten hlas ozval, bylo, zda ho ke křeslu připoutali anebo jestli je volný. Nejistil ale nic. Od krku dolů neměl žádný cit a také nesvedl pohnout ani prstem...

Doktorův příchod mu přetrhl další myšlenky. „Tak vy už jste probuzený zcela,“ hlaholil Angličan. „To jest výborné! Vy víte, my měli jsme jisté obavy. Možnost neúspěchu byla velmi velká zde; nikdo nedokázal dosud, dnes co já jsem udělal. Leč vy žijete! Již to je úspěch. A nyní... Hm, nyní my musíme zjistit, zda i myslíte. Tedy - mluvíte vy? Povězte: třikráte sedm, kolik jest?“

„Voko bere, ty libovej frajere,“ odsekl Jáša česky, totiž - chtěl odseknout. Místo britké věty z něj vyšlo jen jakési brebtavé zaskřehotání, cosi, co i jeho vlastním uším znělo komole a cize - první a třetí slovo sice vyslovil správně, leč z těch dalších zbylo sotva víc než zachrčení. „Ježíšmarjá,“ spojilo se mu to s předtím zjištěnou necitlivostí, „mě klepla pepka! Já jsem vochrnutej!!!“

Něco z děsu, jež mu prolétl hlavou, se jistě zobrazilo i na jeho tváři, protože doktor Richards mu věnoval další ze svých konejšivých úsměvů. „Buďte kliden, příteli, buďte kliden,“ řekl smířlivě. „Toto jest potíž, kterou vy překonáte časem. Toliko vy musíte sladit vaši mluvu s dýchacím cyklem. Mluvte, když vy vydechujete, to jest vše... Nu, znovu vy to zkuste,“ vybídl jej.

Jáša se zamračil. Nikdy ho nenapadlo přemýšlet o souvislosti řeči a dýchání, měl za to, že jedno s druhým jde tak nějak samo; teď, když se na to soustředil, zjistil, že vlastní plíce jsou další věc, kterou nedokáže ovlivnit. Vzduch mu proudil ústy i nosem dovnitř a ven, dovnitř a ven, v pravidelném rytmu, ale všechny pokusy zatajit dech nebo naopak nadechnout se zhluboka byly zcela marné...

Nenávistně pohlédl na Angličana. Ten stál proti němu, nedočkavě předkloněný, a jako vždy se usmíval a protivně mžoural; kdyby se Jáša mohl hýbat, nejraději by mu ten úsměv zarazil pěstí až někam do jícnu. Jenomže to nešlo, hergotsakradoprdelepráce! Jáša stiskl rty, napočítal v duchu do desíti a pak zkusil poslechnout doktorovu radu. „Vy - parchanti - co - jste to - se mnou - udělali?“ vypouštěl z úst s jednotlivými výdechy.

Doktor Richards uznale pokýval hlavou. „Vy vidíte, toto jest mnohem lepší již,“ ocenil jeho snahu. „Vy cvičte ještě, a zakrátko vy budete moci hovořit jako každý...“

„Doprdele!“ zkusil zařvat Jáša; protože však jeho dech byl neměnný, slovo z něj vypadlo stejně ploše jako všechna ostatní. „Co - jste mi to - udělal?“

„What? Inu...“ Doktor sejmul cvikr a muživě pomalu jej čistil cípem bílého pláště. „Jak toto říci vám... Já jsem vylepšil vás. Od nyní vy nemusíte se bát nemocí, stárnutí... Vlastně, vy nyní možná i nesmrtelný. Pohleďte.“

Rozhodným pohybem zastrčil skřípec do náprsní kapsy a strhl roušku, zakrývající Jášovo tělo. Jáša vyjekl - či spíše kuňkl, protože projev emoce samozřejmě nevyšel na kýžený výdech - a nevěřicně zíral: ne jedna, ale obě ruce položené na područkách křesla byly stejně mechanické končetiny, jakou nosil i Bruno. A nohy taky! A břicho, můj ty Bože...

„My použili jsme toto,“ vysvětloval dál bohorovně doktor a obrátil křeslo, aby Jáša viděl na opačnou stranu. Bruno, tentokrát namísto do kožených chauffeurských rukavic oděn do gumových lučebnických, omýval povědomé zařízení. „Ono pro laika jest to theatrální poněkud, I know. Leč chceme-li provést celkovou amputaci těla, není lepšího nástroje... Jen považte, příteli - humánní přístroj doktora Guillotina, doposavad tolik proklínaný a zloprověstný, byl rehabilitován! Z rozsévače smrti - zachráncem života!“

Jáša neposlouchal. Vytřeštěně civěl na stroj před sebou. Znal jej z ilustračních rytin, nechyběl u žádného článku o stoupající zločinnosti v Napoleonově Francii; nikdy by mu ale nenapadlo, že to - tu věc - spatří na vlastní oči. A už vůbec ne, že uvidí, jak s ní někdo smývá krev... Jeho krev. Bylo to - kdyby Jáša dovedl své city pojmenovat - nepředstavitelné, neuvěřitelné... Obludné. A přece se to stalo: zavraždili ho, usekli mu hlavu, a pak ho znova vzkřísili, aby žil... Aby žil jako... Jako... Jako...

Doktor dál vykládal cosi o naději, již „celotělní prothesa“ přinese všem nevyлéčitelně nemocným; podrobně rozebíral, jak se jeho metoda uplatní kupříkladu při léčbě všech druhů tuberkulosity, při srdeční slabosti či při ochrnutí, způsobeném fatálními úrazy páteře. Jáša, otřesený do hloubi duše, nevnímal; stejně jako včera po injekci, i nyní se mu Angličanova slova slíla v nic neříkající, nevýznamný šum...

„Hej, vy probudte se!“ vrátil jej doktor Richards k plnému vědomí popleskáním po tváři. „Poslouchejte mne, ono jest důležité to! Vy mu-

síte naučit zacházet se sebou. Pohledte, zde,“ poklepal Jášovi na hrud'. „Tento příklop. Za ním jest dutina, vidíte vy?“

Jáša sklonil zraky. V jeho prsou - v prsou toho, co teď měl místo těla - zela šachtice asi třicet krát třicet centimetrů; byla rozdělena na tři vsvislé části a v jedné z nich vězel kompaktní kovový blok s dřevěným madlem pro snadné vytažení. Doktor na něj ukázal prstem.

„Toto jest akumulátor,“ řekl. „Při plném zatížení on umožní pohyb vám asi po šest hodin; jak vidíte, ono lze osadit tři takové sem, což ono dává hodin osmnáct. Nejpozději do osmnácti hodin tedy ono jest nutno přinejmenším jeden vyměnit za nový, rozumíte vy? A pozor, toto jest důležité - nikdy, já opakuji nikdy, nikdy vy nesmíte vyjmout všechny tři naráz. Kdyby vy jste udělal to, vy okamžitě zahynul by jste. Krevní čerpadlo by zastavilo se, mechanická plíce rovněž tak, a mozek odumřel by. Jest to jasné vám?“

Jáša přikývl. O medicíně nevěděl téměř nic, a co se mašin týče, rozuměl spíše parním a plynovým motorům než elektrickým, nicméně tohle by pochopilo i dítě - pokud má jakýkoli stroj běžet nepřetržitě, nelze jej dočista odstavit od zdroje pohonu. A že člověk beze vzduchu nepřežije, to ví každý...

„Tak, toto vy víte již,“ prohlásil doktor spokojeně. „A nyní... Proza tím vy zapojen jste na základní okruh toliko; pokavad vy byl jste mimo vědomí, více nežli tolik nebylo žádoucí ani. Leč nyní to jest jiné již. Pročež...“

Nahnul se, sáhl kamsi do spleti drátů v oblasti Jášova „břicha“ a cosi tam udělal. Cvaklo to, jako když se přehazuje spínač, a Jáša náhle jako by zažil... Co? Dojem těla? Tak by to snad bylo možno nazvat; trvalo to pouze okamžik, ale na zlomek vteřiny jako by se vrátilo vše, co necítil od chvíle, kdy se probudil - tlukot srdce, váhu vlastních končetin, prázdno v žaludku...

Doktor tleskl. „Nu, motorické okruhy napojeny jsou,“ oznámil. „Tudíž, jak praví Písmo - vstaň a chod'!!!“

Další tři dny Jáša strávil učením. Vstát a chodit zdaleka nebylo tak snadné, jak to znělo - zpočátku, chtěl-li zvednout levou nohu, pravá ruka mu uletěla do strany; chtěl-li naopak sevřít pěst, ohnul se v pase. Jak mu doktor Richards vysvětlil, bylo to proto, že nebylo možné napojit motoriku ku přefaté míše tak, jak by to odpovídalo původnímu tělu: mozek si teprve musel zvykat, který stimulus vyvolá jakou re-

akci... Postupně se to ale poddávalo. Doktor mu poradil, aby, jakmile „objeví“ nový pohyb, alespoň čtvrt hodiny jej procvičoval, a vskutku - poté, co si jej takto osvojil, napříště jej již dokázal kdykoli zopakovat...

A postupně se dovídal i jiné věci. Kupříkladu se nemusel nijak stravovat; výživa, nutná, aby jeho organický zbytek - tedy hlava a pahýl krku - neodumřel, se ve formě doktorem vlastnoručně umíchané práškové směsi přidávala šoupátkem rovnou do umělého krevního oběhu, přičemž půl lžičky prý mělo vystačit nejméně na týden. Aby však nebyl ošizen o radost z chuti pití a jídla, od jícnu mu vedla do spodních partií trupu trubice k diskrétní nádržce... S jinými tělesnými rozkošemi to ovšem bylo horší.

„Holky? Kamaráde, na to ani nemysli,“ řekl mu Bruno, který na něj během osvojování si nového těla dohlížel. „To se panu doktorovi ještě pořád nepodařilo vyřešit... Víš, ono by to bylo i šlo - tedy jako zachovat tamtu věc a naroubovat ji na ten kovový skelet stejně, jako jsme přisvorkovali tvou hlavu. Dokonce bys už neměl nikdy žádné starosti, jestli se ti postaví anebo ne - prostě bychom do tebe zabudovali o jednu mrňavou pumpičku víc a bylo by. Jenomže,“ povzdechl si, „bys z toho nakonec stejně nic neměl. Ve skutečnosti bys na tom byl úplně stejně jako teď.“

„Jak to že ne?“ rozčilil se Jáša. „Přece kdybych měl čím šoustat, tak by...“

„Sklapni a chvíli mysl,“ doporučil mu Bruno. „Ne na ženské, ale na to, jak lidské tělo funguje... I při picání. Podívej, to, co ti říká, co cítíš - jestli je ti horko nebo zima, jestli máš hlad, jestli sis ukopl palec anebo jestli ti právě nějaká rozhodnožka ždímá ptáka -, to je mozek. Ten máš tady,“ tkl Jášu do čela. „Jenže ty věci se všechny dějí docela jinde, a aby o nich mozek věděl, musí o každé dostat zvláštní zprávu. Žaludek mu řekne, že je prázdný, kůže mu řekne, že by se potřebovala ohřát, tvůj pták a koule mu řeknou, že si užívají. Sleduješ to zatím?“

„Ale jo, jasně. Nejsem blbej.“

„Fajn,“ kývl Bruno. „Tak teď to hlavní: k tomu, aby se ty zprávy do mozku dostaly, slouží nervy. Nejsou moc vidět, ale jsou v těle vlastně všude, je to něco jako telegrafní vedení. A ta potíž, hochu, je v tom, že ty už je nemáš. V hlavě ti samozřejmě zůstaly, ale odsud dolů,“ dotkl se místa, kde Jášova pokožka přecházela v okruží ocelového límce,

„odtamtud dolů už vedou jenom patnáct setin milimetru silné stříbrné drátky. Stačí na to, aby předávaly povely hnací soustavě tohohle těla, ale už ne na to, aby nosily vjemové signály z periferií zpátky. A dokud se tohle nevyřeší, neměl bys z toho nic. Bylo by to totéž, jako kdyby místo tebe tu holku pical někdo o barák vedle.“

Bruno, původem Prus odněkud ze severu, projevoval rozhodně více soucitu - a sdílnosti - nežli doktor Richards. Jindy se ho Jáša zeptal, jestli by mu doktor - když už zvládl napojit jej na tu kovovou kostru - nedokázal raději přišít hlavu zase zpátky na lidské tělo, třeba i cizí. Odpověď byla zamítavá.

„To nejde,“ zněla. „Cizí tělo v žádném případě, tkáň by se nespojily. A tvoje vlastní... I kdybychom je ještě měli, teď už by bylo zkažené. Nejde to.“

„Hm... A co jste s ním vlastně udělali?“

„No,“ Bruno se usmál, „v nemocnicích se obvykle amputáty spalují. My máme dokonalejší zařízení. Uzavřený autokláv, v něm vřící dýmavá kyselina dusičná... Nezůstaly ani kosti.“

Tím to bylo dáno. Jáša byl odsouzený zůstat mechanickou nestvůrou.

5. Zlodějův útěk

Po celé ony tři dny, během nichž se Jáša učil sžívat se svou novou existencí, bylo pečlivě dbáno, aby se mimo doktora a Bruna nesetkal s nikým jiným - a hlavně, aby se nikdo nesetkal s ním. Kuchařka, posluhovačka, pokrývači, ti všichni konali svou práci, aniž by tušili, že má zámek o obyvatele víc. Ostatně, jak by to mohli zjistit? Běžnou stravu nepotřeboval, tudíž ze spíže neubývalo, a jinak... Přes den doktor Jášu držel v laboratoři, jejíž okna zůstávala vždy zakrytá a služby sem měly zapovězený přístup; nadto museli - i třeba pouze na oběd - doktor s Brunem pryč, nebylo nic snazšího než zamknout Jášu do alkovny. Ano, právě do té alkovny, jež za ocelovou roletou ukrývala Angličanku nedobytnou pokladnu... V noci, když všichni cizí odešli, brávali Jášu i jinam, do dlouhých chodeb, kde měl více prostoru pro nutná cvičení. Nikdy jej ale nepustili z budovy ven.

„Bývals přece od řemesla, tak to musíš chápat,“ vysvětloval mu Bruno. „Dokud je všechna ta jemná mechanika odkrytá, nesmíš nikam, kde by se do ní mohla dostat špína a prach. Natož voda! Ani nechtěj

vědět, co by vlhko udělalo se všemi těmi elektrickými spoji... No a dokud nevíme, jestli všechno klapě, jak klapat má, a jestli nebudeme něco předělávat, nemá smysl tě potáhnout. Tak vydrž, však se dočkáš.“

Toto, jak se rovněž dověděl, bylo účelem onoho ateliéru v protějším křídle: doktor Richards mu říkal „modelárna“ a vytvářel zde formy pro nanášení latexové blány, sloužící jako náhradní pokožka - stejné, jakou si natahoval na svou umělou paži i Bruno sám. Nebyla sice tak trvanlivá a odolná jako vepřovice či hovězina, při pohybu však byla poddajnější - a nesrovnatelně levnější než jemná kozinka nebo jelenice, jež se jinak jediné nabízely coby použitelný materiál... Navíc se dal potah z ní zhotovit beze švů, což rovněž nebylo k zahození. Doktor Waldo Richards měl svou věc promyšlenou dopodrobna, to se mu muselo přiznat...

Jednu věc ale nedomyslel: neměl nechávat kasaře - sakra dobrého kasaře, jak se Jáša právem pyšnil - tak často samotného se svojí pokladnou... Pravda - poprvé, podruhé, ba i potřetí Jáša tuhle příležitost trestuhodně promarnil; to se ještě utápěl v sebelítosti nad tím, co jej postihlo, a pro samé fňukavé popotahování a černé myšlenky si ani neuvědomil, že se nakonec přece dostal tam, kam původně chtěl. Teprve, když si řekl: „Hochu, tohle nový tělo je něco jako kriminál, tak se s ním smiř, jako ses vždycky smířil s flastrem v lochu, a koukej utrhnout, co můžeš“, dal se dostatečně dohromady, aby tyto chvílky využil po svém. A nic nevadilo, že už neměl ono pracně získané náradí: vzhledem k tomu, že nespěchal, nebylo třeba navrtávat do stěn otvory, násilně trhat pancéřový plech a posléze si hrát se stavítky zámku. Místo toho stačilo trpělivě s uchem nalepeným na dvířkách postupně zkoušet jednu číselnou kombinaci za druhou. Že poslední numero je devatenáctka, Jáša zjistil během deseti minut; nalezení druhých dvou sice trvalo podstatně déle, ale třetího večera měl káču otevřenou. A mohl začít dumat, co s tím dál.

Protože jak karta padla, v tuhle chvíli byl vězněm natřikrát. Za první byl zajatcem onoho kovového těla; s tím nic nenadělal a bude to tak už napořád. Čert to vem. Za druhé - a pouze dočasně - byl zavřený tady za tou ocelovou roletou. To pomine, jakmile se doktor nebo Bruno vrátí od večere, a vlastně by se to ani nemuselo počítat. Dobrá. Ale do třetice, do třetice tu byl uvázán špagáty pevnějšími než řetězy a mříže: mohl si sám vyměnit docházející akumulátor za nabitý a také to pravidelně dělal, a mohl si i sám, bylo-li třeba, vpravit do krve nezbytné živiny,

ale dynamo s nabíječkou v kapse neodnese a z čeho se skládá ta životadárná směs, to mu doktor rovněž neprozradil...

Takže i kdyby teď nakrásně pokladnu vybral, bez těchhle dvou věcí se daleko nedostane. Navíc by měl počkat na tu latexovou kůži; v tom měl Bruno pravdu, nesmí zapomínat, že bez ní je dočista nechráněný. Na druhou stranu... Copak tu vlastně bylo? Prachy, ovšem. A docela dost. Osmadvacet balíčků, v každém padesát stovek, to máme... Skoro jeden a půl milionu??! No páni! A taky papíry. Spousta papírů. Jestli je na některém receptu na ten dryák, tak by...

Jáša bral z pokladny složku za složkou. Hodně dokumentů bylo nějakou cizí řečí, nejspíš anglicky; některé dokonce písmem, jaké nikdy v životě neviděl. Žádný ale nevypadal tak, jak si představoval, že by kýžený recept vypadat mohl. Další byly v němčině, případně německo-česky, a tady už byl doma mnohem víc. Nájemní smlouva, samozřejmě, taky nějaká obchodní korespondence... Zkrátka jak to bývá. A tady... No sakra, co je tohle?

Jáša na ty papíry zůstal koukat jako vyjevený. Byla to sáhodlouhá smlouva, pět - ne, dokonce šest - listů hustě psaných. Jenže jaká smlouva! Už ta hlavička: pruský orel a pod ním Ministerstvo války, odbor tajných operací. Co to má být? Datováno 12. 5. 1882, jenže pruské království přece zaniklo už v šestašedesátém. Vždyť dodneška si lidi zpívají tu písničku, jak u Králového Hradce kanonýr Jabůrek dobře mířenou ranou ustřelil „prajskému králi čepici a Bismarckovi zadnici“... Ale přesto to tu stojí. Dvanáctého května osmdesát dva a jako smluvní strany podepsáni Waldo Richards, M. D., a pod rozmazaným razítkem Paul Ludwig von Beneckendorff und von Hindenburg, oberst, geheimsstaatratt...

Jáša si sedl a klopotně se prodíral šroubovanou úřední němčinou. A čím déle četl, tím více mu vylézaly oči z důlků: nerozuměl zdaleka všemu, to ne, ale podle toho, co tu stálo...

HRRRR!!! Pancéřová roleta vyjela vzhůru; jak se Jáša začel, dočista zapomněl dávat pozor na Brunův návrat. Teď asistent stál v otevřeném vchodu, a přímo před sebou měl jak otevřenou pokladnu, tak Jášu, zaskočeného se složkou s výmluvným pruským orlem v ruce...

Bruno se vzpamatoval první. „Takže už to víš,“ konstatoval.

„Jo, vím.“ Kdyby Jáša mohl, nejspíš by vztekem zrudl a začal řvát, avšak jeho současný stav mu ani jedno nedovoloval. Bez ohledu na to,

jaké emoce vřely jeho myslí, krevní čerpadlo pumpovalo stále stejnou silou a mechanická plíce jakbysmet. Ba ani ta hořkost, kterou cítil, neměla jak do hlasu proniknout; co říkal, znělo monotónně jako vždy. „Jo, vím,“ opakoval. „Všechny ty kecy... byly lež. Žádná služba lidstvu, žádná naděje pro tuberáky... Svatoušek doktor je akorát obyčejnej zaprodanej hajzl.“

„Zaprodaný hajzl? Ne tak docela.“ Bruno si povzdechl, pokročil dovnitř alkovny a jediným pohybem dlouhé paže za sebou stáhl roletu opět skoro k zemi. „Křivdíš mu, kamaráde. Pan doktor Richards má pořád svoje ideály. Jediné, co neměl, byly peníze na jejich uskutečnění. Proto se musel spojit s těmi, kdo mu je byli ochotni poskytnout... A to jsme řízením Božím byli my. Protože i my máme svoje sny.“

„Vy?“ Jáša překvapeně zvedl obočí. „Ty jsi... od nich?“ ukázal listinu s pruským znakem.

„No jistě, cos myslel? Samozřejmě, že jsem z Geheimkriegsamtu. Dozírám tu na naši investici.“ Bruno potřásl hlavou: „Copak sis myslel, že někomu svěříme tolik peněz, aniž bychom si je pohlídali? A taky bylo potřeba, aby někdo prováděl odborný dohled. Copak ty, ty jsi jenom prototyp. Ale uvědom si, že až začneme tyhle skelety vyrábět sériově, všechno musí běžet jako na drátku. Pak už si nemůžeme dovolit chybu.“

„Sé... sériově? To jako ve velkém?“

„Jistěže ve velkém. Cos myslel?“ Bruno se krátce, drsně uchechtl. „Jeden takový, to nic není, ale tři sta vlastenců, opatřených nezničitelnými, opancéřovanými těly... To už je síla, která vydá za celou armádu. Vy tady si myslíte - celý svět si myslí -, že pruský sen skončil před sedmnácti lety na polabských pláních. Dobrá, pro leckoho tam skončil. Já třeba tam nechal ruku; spousta jiných svoje životy. Ale Pruské království znovu vstane, a zakrátko už to nebude jenom Pruské království, nýbrž mocné Velkoněmecké císařství... V celé Evropě nebude nikoho, kdo by nám odolal.“

Jáša se pokusil si to představit. Tenkrát v šestašedesátém - to byl ještě kluk - pruský vpád ztroskotal na rakouské obrněné parovozbě; se samohybnými pevnostmi, v překvapivě krátké lhůtě dodanými spojenými továrnami Božek-Ringhoffer, se tradiční infanterie ani jezdeckvo nemohly měřit. Ovšem teď už měl parovozy kdekdo, síly byly vyrovnané. Zatímco takoví pancéřoví vojáci... Proboha.

Bruno přistoupil o krok blíže. „No, kamaráde, a teď už víš všechno,“ řekl. „Asi chápeš, žeš to ale vůbec vědět neměl... Takže - přišel čas se rozloučit.“ Levou, obyčejnou rukou sáhl do náprsní kapsy a vytáhl ošklivou pistoli.

„Co... Co chceš dělat?“ vypravil ze sebe Jáša.

„Coby. Popravím tě. Už jsem to jednou udělal, pamatuješ? Stejně by na to dřív nebo později došlo.“

Co se přihodilo pak, přihodilo se rychle - Bruno chtěl střílet, ale chystal se střílet jako voják: pečlivě namířit a pak teprve zmáčknout spoušť. Zato Jáša si na střelné zbraně neměl kde zvyknout, nanejvýš na rvačky s použitím nože, a také se, jako kdyby stál proti noži, zachoval. Místo aby se pokoušel uskočit, vrhl se kupředu, s prostým úmyslem odrazit protivníkovu ruku stranou, případně, kdyby se mu to poštěstilo, zachytit ji v zápěstí a odtlačit od těla, a současně už zvedal levou pěst k úderu. Ani jedno z toho Bruno nečekal. Předčasně vypálená rána šla mimo, a potom... Potom už to jinak dopadnout nemohlo. Bruno měl jednu mechanickou paži, Jáša obě; Bruno měl s výjimkou pravice zranitelný celý zbytek těla, kdežto Jáša pouze hlavu. Jášu poháněl vztek, avšak nemohl se ani zadýchat. Zato Bruno...

Když se zvedla roleta a Jáša vykráčel z alkovny ven, z obou kovových pěstí mu kapala krev. Nevšímal si toho. Rozhlédl se, stáhl plachtu, zakrývající napolo rozebranou guillotinu, vrátil se k pokladně a jako do rance do ní zavázal všechny peníze i listiny. Z nabíjecí aparatury vyjmul čerstvý akumulátor a zasunul jej do volné přihrádky ve své hrudi; dva další, záložní, přihodil do uzlu k penězům. Pikslu s živícím práškem doktor zamykal do skříňky na stěně, nicméně odemykáním se Jáša nezdržoval.

Prostě odtrhl dvířka...

Teď už na tom nezáleželo, na ničem tady už nezáleželo.

O pět minut později vyšel do nádvoří; doktorova limousina stála jako obvykle před vchodem. Svě neforemné zavazadlo Jáša strčil do kabiny, sám se usadil na chauffeurské lavici a otočil pákou startování. Tohle byla výhoda kombinovaných strojů, nebylo třeba čekat, až se utvoří pára, protože plynový motor se zažehoval elektrickou jiskrou... A potom, až voda v kotli přijde k varu a on přepne pohon na běžný parní, tatáž elektřina mu zase v parojemu oddělí vodík pro doplnění plynových nádrží. Bylo to úžasně vymyšleno, skutečně; ať si říká kdo

chce co chce, nic lepšího než De Dion-Trépardouxovy kočáry už asi nikdo nevymyslí...

Než vyjel, ještě se naposledy rozhlédl. Už se skoro úplně setmělo, stejně jako před čtyřmi dny, když sem přišel. Ovšem zatímco tehdy byl zámek docela temný, nyní za zamřížovanými okny laboratoře rudě probleskovaly plameny... To máš za to, doktore, pomyslel si pomstychtivě. Za všechno. A až najdu nějaký úřad, schytáš si ještě další díl... Opatrně zasunul rychlost a stlačil pojezdí pedál. Limousina poskočila; je pěkně živá, mrška, a než ji opravdu zvládne, bude si muset dávat setsakra bacha... Naštěstí na nádvoří byla spousta místa, akorát vpravo trochu překáželo to železné lešení. Pokrývači, jak si všiml, mezitím dokončili práci na krovu a začali už přibíjet plech; některé plechové desky měly opřené dole o stěnu, další přichystané nahoře na svrchní plošině. Taky práce, kterou už nikdo nedodělá. A co hůř, ani nezaplatí...

Zvolna, krokem, popojel dva metry. Až to otočí ven, na silnici, bude to jiná, tam už se nemusí nijak zdržovat. Ale zatím, než se dostane bránou...

„Stop! Don't move, bastard! Don't move, I say!“

Jáša vystrčil hlavu a vrhl rychlý pohled dozadu. Doktor, samozřejmě; doktor v županu stál ve dveřích a v ruce zdvihal... Co? Sakra! Má bouchačku, stejnou, jakou měl ten holomek Bruno!

Jáša na nic nečekal a sešlápl pedál na doraz. Zezadu třesly v rychlém sledu čtyři rány, dvě a dvě; limousina, jež pod plným plynem vyrazila jako kůň, bodnutý sršněm nebo žhavým železem, se náhle zhoupla a sklouzla do smyku, a Jáša ve zlomku vteřiny pochopil, po čem doktor Richards páčil: ten syčák mu prostřelil na jedné straně obě zadní pneumatiky...

Vyděšený Jáša strhl řídicí kolo na opačnou stranu, aby smyk vyrovnal, ale už bylo pozdě. Trubková konstrukce lešení se najednou tyčila přímo před čumákem vozu; blatník pravého předního kola podebral ocelovou stojku, následoval náraz a De Dion-Trépardoux se smýkl v nečekaném výkrutu.

Jášu kolise přirazila na opěradlo; ohnutá tyč řídicího kola a zborcený kov karoserie se mu tlačily přímo do klína. Všude okolo se s rachotem řítily železné trubky, prkna a pokrývačský plech... V panice odmrštil trosky, vězníci jej na místě, a napolo vstal, rozhodnut utéci, děj se co děj...

Velikou plechovou tabuli, klesající ostrou hranou přímo na jeho vaz, však nejspíš ani nespátřil. A potom už byla jenom tma...

Převzato ze Světozoru, listopad 1883:

Co přesně se ve Štíříně přihodilo, se lze nanejvýš domýšlet: víme ze spolehlivých zdrojů, že ani císařská a královská vyšetřovací komise navzdory veškeré snaze nedospěla k jednoznačným závěrům. Štířínský zámek napolo vyhořel, čímž vzala za své valná část důkazů; doktor Waldo Richards zmizel a prozatím nebyl dopaden, ostatně Spojené království popřelo, že by kdy takové osobě vystavilo pas. Navíc byla vyslovena domněnka, ničím potvrzená, leč rovněž ničím vyvrácená, že svůj britský původ pouze předstíral. Přinejmenším jeho podobnost s popisem jistého Volodomira Ryšina, mezinárodně stíhaného v souvislosti s aférou neblaze proslulého petěrberského vivisektora Ivana Petroviče Pavlova, je až zarážející... Nebude-li však dopaden - a jest se obávati, že nedošlo-li k jeho zatčení dosud, hned tak k němu nedojde -, pravdu se zřejmě nedovíme.

Jedno však lze dovodit zcela jistě: Jáchym Vosyka vejde do dějin. Nejenže byl v rozporu s jakýmkoli platným právem guillotinován, jemu jedinému v celém světě byla useknuta hlava hned dvakrát.